

İMRALI ADA HAPİSHANESİNDE YAŞANAN HAK İHLALLERİ ve MEVCUT KOŞULLARA DAİR 2022 YILI TESPİT RAPORU

I. GİRİŞ

1. İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi, iç hukuk ve uluslararası hukuk devre dışı bırakılarak, Şubat 1999 döneminde Müvekkilimiz Sayın Abdullah Öcalan'a özgü inşa edilmiş tek kişilik bir ada hapishanesidir. O günden bugüne, kişiye özel statü ve uygulamalarla yönetilmiştir. Burada tutulan Müvekkillerimiz; Sn. **Abdullah Öcalan** geride kalan 24 yıl boyunca, Sn. **Hamili Yıldırım**, Sn. **Ömer Hayri Konar** ve Sn. **Veysi Aktaş** ise adada buldukları 8 yıl boyunca "İmralı Tecrit Sistemi" dediğimiz ağırlaştırılmış infaz rejiminde, olağanüstü tecrit koşullarında tutulmuşlardır.

2. Kurulduğu günden bugüne İmralı Ada Hapishanesi, temel hak ve özgürlüklerin sistematik olarak ihlal edildiği bir mekân olmuştur. Geline aşamada ise müvekkillerin Anayasa'da, uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda tanınan; avukatları ile görüşme hakları, aile bireyleri ile görüşme hakları, dış dünya ile telefon, mektup, faks vb. her türlü iletişim araçlarıyla haberleşme hakları tümüyle ortadan kaldırılmış vaziyettedir.

3. **İmralı ada hapishanesinde tutulan müvekkillerimizden 25 Mart 2021 tarihinden bu yana, her türlü girişime rağmen hiç bir şekilde HABER ALINAMAMIŞTIR.** Bundan dolayı 2022 yılında da Sn. Öcalan ve diğer Müvekkillerimizin sağlık durumları, tutulma koşulları, hukuki durumları ve benzeri diğer boyutlar hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunamamıştır. Bu durum kaygıların hat safhaya ulaşmasına sebep olmuştur. Keza mevcut durumda devam eden haber alamama hali 22. ayını geride bırakmıştır.

II. MUTLAK İLETİŞİMSİZLİK ve HABER ALAMAMA HALİ

4. Sn. Abdullah Öcalan; 15 Şubat 1999 tarihinden beri İmralı ada hapishanesinde, tek kişilik hücrede tutulmaktadır. İlk on yıl boyunca bu ada hapishanesinin tek mahpusuydu. 2009 Kasım ayından itibaren bu hapishaneye tadilatla başka hücreler eklenip beş mahpus daha getirilse de hafta içi günün 23 saati, hafta sonu 24 saat boyunca tek kişilik hücrede tutulmaya devam edilmiştir.

2011 yılına dek Öcalan'ın avukat ile görüşme hakkı haftada bir gün bir saat ile sınırlı tutulmuş; ancak bu sınırlı haklarını kullanması dahi "hava muhalefeti" "koster arızası" gibi gerekçelerle sürekli bir biçimde engellenmiştir. 27 Temmuz 2011 tarihinden bu güne geçen ikinci on iki yılda ise, sadece Mayıs-Ağustos 2019 tarihlerinde 5 avukat görüşü gerçekleştirebilmiştir. Bu beş görüşmenin sonuncusu ise 7 Ağustos 2019 tarihlidir.

2014 yılından bu yana ise Sn. Öcalan yalnızca 5 aile görüşü gerçekleştirebilmiştir. Son yüz yüze yapılan aile görüşmesi 3 Mart 2020 tarihinde kardeşi ile yapabildiği görüşmedir. 24 yıl boyunca yalnızca iki defa (27 Nisan 2020 ve 25 Mart 2021 tarihlerinde) telefon ile görüşme gerçekleştirebilmiştir. 25 Mart 2021 tarihli son telefon görüşmesi çok kısa süre içinde yarıda kesilmiş ve görüşmeye devam edilememiştir. O günden beridir kendisinden haber alınamamaktadır.

5. Sn. Hamili Yıldırım; İmralı ada hapishanesine getirildiği 29 Mart 2015 tarihinden bu yana tek bir kez dahi avukatlarıyla görüşmesine izin verilmemiştir. 8 yıl boyunca yalnızca iki defa aile görüşü gerçekleştirebilmiştir. Kendisi ile yüz yüze yapılan son görüşme 12 Ağustos 2019

tarifli aile görüşmesidir. Ailesi ile sadece iki kez, 27 Nisan 2020 ve 25 Mart 2021 tarihlerinde telefon yoluyla iletişim kurabilmiştir. 25 Mart 2021 tarihinden bu yana kendisinden haber alınamamaktadır.

6. Sn. Ömer Hayri Konar; İmralı ada hapishanesine getirildiği 16-17 Mart 2015 tarihinden bu yana tek bir kez dahi avukatlarıyla görüşmesine izin verilmemiştir. 8 yıl boyunca yalnızca üç defa aile görüşü gerçekleştirebilmiştir. Kendisi ile yüz yüze yapılan son görüşme 3 Mart 2020 tarihli aile görüşmesidir. İmralı ada hapishanesine getirildiği tarihten bu yana sadece 27 Nisan 2020 tarihinde, salgın hastalık gerekçesiyle ailesiyle telefon yoluyla iletişim kurmasına izin verilmiştir. 25 Mart 2021 tarihli telefon görüşmesine ise içinde tutulduğu koşulları protesto ettiği gerekçesiyle çıkmadığı savcılık tarafından aileye iletilmiştir. 27 Nisan 2020 tarihinden bu yana kendisinden haber alınamamaktadır.

7. Sn. Veysi Aktaş; İmralı ada hapishanesine getirildiği 16-17 Mart 2015 tarihinden bu yana tek bir kez dahi avukatlarıyla görüşmesine izin verilmemiştir. 8 yıl boyunca yalnızca üç defa aile görüşü gerçekleştirebilmiştir. Kendisi ile yüz yüze yapılan son görüşme 3 Mart 2020 tarihli aile görüşmesidir. İmralı ada hapishanesine getirildiği tarihten bu yana sadece 27 Nisan 2020 tarihinde, salgın hastalık gerekçesiyle ailesiyle telefon yoluyla iletişim kurmasına izin verilmiştir. 25 Mart 2021 tarihli telefon görüşmesine ise içinde tutulduğu koşulları protesto ettiği gerekçesiyle çıkmadığı savcılık tarafından aileye iletilmiştir. 27 Nisan 2020 tarihinden bu yana kendisinden haber alınamamaktadır.

8. Müvekkillerin yukarıda özetlenen durumları, CPT'nin 5 Ağustos 2020 tarihli raporunda haber alamama hali (p. 48 ve 49) "Incommunicado" olarak tanımlanmış, bu durumun kabul edilemez olduğu belirtilerek son verilmesi tavsiye edilmiştir. "Incommunicado" kavramı mahpusun dış dünya ile hiçbir bağlantı ve iletişiminin olmadığı mutlak iletişimsizlik halini ifade etmektedir.

Ancak aradan geçen zaman diliminde her hafta düzenli olarak yapılan aile ve avukat görüşme başvurularına rağmen "Incommunicado" haber alamama hali 2022 yılında da kesintisiz sürdürülmüştür. Örneğin müvekkillerimizle iletişimin kesildiği 25 Mart 2021 tarihinden 2022 yılının sonuna kadar 238 avukat ve 79 aile-vasi görüşme başvurusuna yanıt verilmemiş, bu süreçte müvekkillerden herhangi bir yazılı mektup, telgraf veya faks alınamamış, herhangi bir telefon görüşmesi de gerçekleştirilememiştir.

9. Müvekkillerin telefon haklarının, İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevi Yönetim ve Gözetim Kurulu'nun 18 Ekim 2021, 30 Mart 2022, 9 Mayıs 2022 ve 9 Haziran 2022 tarihli kararları ile 6 ay boyunca kısıtlandığı hususu uluslararası kurumlara yapılan başvurular sonrası hükümetin verdiği yanıtlar üzerinden öğrenilebilmiştir. Söz konusu kısıtlama kararları avukatlara tebliğ edilmemiş, avukatlar devre dışı bırakılarak gizlice yürütülmüştür. Bu kararlardan müvekkiller hakkında altı ayda bir periyodik olarak ve adeta fabrikasyon kararlar ile telefon ile görüşme kısıtlaması getirildiği anlaşılmaktadır.

Hakeza yıl içinde müvekkillere düzenli aralıkla gönderilen çok sayıda mektuba da herhangi bir yanıt alınamamıştır. Bu mektupların muhatabına ulaştırılıp ulaştırılmadığı bilinmediği gibi yıl boyunca kendileri tarafından kaleme alınmış herhangi bir mektup, telgraf veya faksları da tarafımıza ulaştırılmış değildir.

Bunlarla birlikte uzun yıllardır sürdürülen fiili ve hukuk dışı aile-avukat ziyaret yasakları da

sistemantik ve kesintisiz bir şekilde devam ettirildiğinden, 2022 yılında da tek bir aile ve avukat ziyareti de gerçekleştirilememiştir. **Bu yönüyle 2022 yılı tümüyle mutlak iletişimsizlik ve haber alamama yılı olmuştur.**

III. YAPILAN BAŞVURULAR ve GİZLİ YÜRÜTÜLEN HUKUK DIŞI YASAKLAMA KARARLARI

10. 5275 sayılı yasanın 59. maddesinde mahpusların, avukatları ile mesai saatleri içerisinde, yani haftanın beş günü boyunca görüşme hakkının bulunduğu düzenlenmiştir. Aynı yasanın 25. Maddesinde de ağırlaştırılmış müebbet infaz rejimine tabi olan mahpusların 15 günde bir aile görüşü yapabileceği belirtilmiştir.

Bu çerçevede geçmişten bu yana olduğu gibi 2022 yılında da aile bireyleri ve avukatlar, düzenli olarak Sn. Öcalan ve diğer müvekkillerle görüşme gerçekleştirmek üzere İmrallı Ada Hapishanesinden sorumlu Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvurularda bulunmuşlardır. Aynı başvurular savcılık kanalıyla İmrallı Cezaevi İdaresine de düzenli bir şekilde yapılmıştır. Ancak 2022 yılı boyunca **her iki mercie** yapılan **toplam 49 aile ziyaret başvurusuna** herhangi bir şekilde yanıt verilmemiş, yüz yüze tek bir aile görüşü gerçekleştirilememiştir. Resmi bayram günlerine özel yapılan başvurulara da olumlu yanıt verilmemiştir. Avukatların ise yıl boyunca her iki mercie yaptığı **toplam 98 görüşme başvurusu** yanıtız bırakılmış ve herhangi bir avukat görüşü gerçekleştirilememiştir. Bunlarla birlikte Sn. Öcalan'ın vasisi tarafından her hafta Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına ve İmrallı Cezaevi İdaresine yapılan görüşme talepli başvuruların tamamı da (49 başvuru) yanıtız bırakılmıştır.

11. Müvekkillerin aile ve vasi görüşme talepleri 2018'den bu yana sistemantik olarak İmrallı F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu'nun "3 ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma" şeklindeki disiplin ceza kararları gerekçe gösterilerek engellenmektedir. 2022 yılı boyunca da aile ve vasi ziyaretleri İmrallı Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından üçer aylık periyotlarla kesintisiz bir biçimde **03 Şubat 2022, 31 Mayıs 2022, 9 Eylül 2022, Aralık 2022** tarihlerinde verilen disiplin cezaları gerekçe gösterilerek engellenmiştir.

5275 sayılı yasanın 43. Maddesi ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını düzenlemektedir. Aynı maddenin 3. fıkrasında yer alan "*Resmî ve yetkili merciler ile avukatlar ve yasal temsilcilerle görüşmelerde bu madde hükmü uygulanmaz.*" şeklindeki kesin engele rağmen yasal temsilci olan vasinin ziyareti de disiplin cezası gerekçe gösterilerek engellenmektedir.

12. İmrallı Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın anılan disiplin cezalarına dayanak disiplin soruşturmaları avukatlardan habersiz-gizli yürütülmüş, disiplin ceza kararları dış dünya ile tüm bağı koparılmış olan müvekkillere tebliğ edilmekle yetinilmiştir. İtiraz sürelerinin geçmesi beklenildikten sonra bu cezaların kesinleştirme süreci tamamlanmıştır. Avukatların İmrallı hapishanesine gidişi ve müvekkiller ile görüşmeleri, haberleşmeleri de tümünden engellendiğinden avukatlar bu disiplin cezalarının varlığından ancak uygulanmaya başladığında haberdar olabilmiştir. Bu uygulama sistemantik bir hal aldığından her aç aylık dönemin sonunda tarafımızca Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına, İmrallı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne ve Bursa İnfaz Hâkimliğine başvurular yapılmıştır. Buna göre öncelikli olarak aile görüşünün sağlanması, sağlanmaması durumunda sürmekte olan bir disiplin soruşturması

var ise; UYAP kaydımızın yapılarak, karar ve dayanaklarını içeren dosya örneğinin tarafımıza verilmesi talebinde bulunulmuş ve süre kaybı oluşmaması adına disiplin cezasına itirazımızı belirtir dilekçeler verilmiştir. Ancak tüm talep ve itirazlarımız hiçbir yasal dayanağı olmayan İnfaz hâkimliği kararlarıyla ret edilmiş, İnfaz hakimliği kararına ilişkin itirazlarımız da Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nce hiçbir gerekçe gösterilmeden, genel ve soyut ibarelerle ret edilmiştir.

Avukatlar fabrikasyon bir biçimde oluşturulan disiplin cezalarına adeta körleştirilmiş bir hukuk koridorunda itiraz etmeye çalışsa da her seferinde bu dosyalara erişimleri İnfaz Hakimliğince engellenmiştir.

Netice itibariyle tüm talep ve itirazlara rağmen disiplin dosyaları avukatlara verilmemiş, UYAP kayıtları yapılmamış, müvekkillere dair kurulan cezai işlem ve kararlar avukatlarından gizlenerek korsanca kesinleştirilmiş, hukuki yardım almaları idari-yargısal karar ortaklığıyla engellenmiştir.

13. Aynı şekilde Bursa İnfaz Hâkimliğinin altı aylık periyotlarla verdiği avukat yasaklama kararları da avukatlardan gizli yürütülmüştür. Yasak kararları, tüm başvurulara rağmen yaptırılmayan avukat görüşmelerinin sağlanması için Bursa İnfaz Hâkimliğine yapılan başvurular sonrası Hakimlik kararında geçen "*hükümlülerin avukatları ile görüşmelerinin 6 ay süreyle ayrı ayrı yasaklanmasına karar verildiği*" şeklindeki cevaplardan öğrenilebilmiştir. Bu şekilde 2022 yılı boyunca Bursa İnfaz Hâkimliğince iki kez (**13 Nisan 2022** ve **21 Ekim 2022**) avukat ziyaret yasak kararı verildiği tespit edilmiştir. Bu kararlara karşı yapılan itirazlar da yasaklama kararlarının dış dünya ile tüm bağı koparılmış müvekkiller üzerinden kesinleştirilmiş olmasından bahisle ret edilmiştir.

Yasak ve disiplin ceza soruşturması süreçlerinin avukatsız yürütülmesi amaçlandığından tesadüfen de olsa henüz bitmemiş itiraz sürelerine denk gelen itirazlar dahi müvekkillere tebliğ edilme tarihi esas alınarak kesinleştirme sürecinin sonuna kadar bekletilmiş, kesinleştirme süreci tamamlandıktan sonra işleme konmuştur. Böylece dış dünya ile tüm bağı koparılmış müvekkiller avukat yardımından mahrum bırakılmıştır.

14. Bursa İnfaz Hâkimliğince verilen 6 aylık avukat görüş yasak kararlarının birer örneği ile dosya fotokopisinin tarafımıza verilmesi ve UYAP kaydımızın yapılmasına dönük taleplerimiz, usule uygun vekâletname sunmamıza rağmen kanuni dayanak gösterilmeksizin infaz hâkimliğinin ek kararları ile ret edilmiştir. Buna yönelik Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'ne yaptığımız itirazlar da hiçbir gerekçe gösterilmeden genel ve soyut ibarelerle ret edilmiştir.

Müvekkilleri temsile dair hukuki süreçlerde usule uygun olarak mesleğimizin gereklerini yerine getirilmemiz 2022 yılı boyunca hukuka aykırı "mahkeme kararlarıyla" engellenmiştir. Bu şekilde yasal, anayasal ve sözleşmelerde tanınan temel hak ve özgürlükleri ihlal edilen müvekkillerin savunma hakkı, adil yargılanma, avukatlarıyla birlikte mahkemeye erişim ve başvuru hakkı gibi tüm hakları, hükümet-idare-yargı ortaklığıyla fiilen işlevsiz kılınmıştır.

15. Bir bütün olarak müvekkillere uygulanan mutlak tecridin bir parçası olan avukat yasağı ile temsile dair hukuki süreçleri etkisiz kılacak fiili uygulamaların sona erdirilmesi, müvekkillerin ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan haklarının temini ve avukatlık görevinin engellenmesinin sona erdirilmesi için 2022 yılı boyunca yapılan başvuruların tamamı sonuçsuz bırakılmıştır.

16. Bu durumlar yasalardan ziyade, devletin özellikle Nisan 2015'ten itibaren yeni bir aşamaya taşıdığı mutlak tecrit politikası sonucunda gelişmiştir. Cezaevi idaresi ile yargı mensupları herhangi bir hukuki denetime tabi olmadan kanunca belirli olan görevlere aykırı davranmıştır. Bu nedenle İmralı Tecrit Sisteminde hukuk ve yasa dışı hareket eden bütün hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler Savcılar Kuruluna ve Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Ancak geride bıraktığımız 2022 yılı boyunca bu konuda da olumlu bir yanıt alınmamış ve gelişme yaşanmamış, aksine şikâyetlerimiz işleme dahi alınmadan ret edilmiştir. Bu durum, İmralı ada hapishanesine özgü hukuk ve yasa dışı mutlak tecrit politika ve uygulamasının hükümet-idare-yargı ortaklığınca yürütüldüğünün bir başka kanıtı olmuştur.

IV. TECRİT İLE HABER ALAMAMA DURUMUNA KARŞI DİĞER BAŞVURU VE GELİŞMELER:

17. 24 Aralık 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurularak; işkence yasağını en ağır şekilde ihlal eden “**incommunicado**” alıkoyma haline son verilmesi ve müvekkillerle bir an önce görüşme koşullarının oluşturulması konusunda tedbir kararı alınması talep edilmişti. Anayasa Mahkemesi (AYM), **12 Ocak 2022** tarihli ara kararıyla müvekkillerin tüm haklarının topyekûn ortadan kaldırılmasını, dış dünya ile tüm bağlarının koparılmasını hukuka aykırı görmeyerek tedbir talebini reddetmiştir. Acil ve tedbir içerikli olmasına rağmen söz konusu ara karar **31 Ocak 2022** tarihinde tebliğ edilmiştir.

2022 yılının başında Anayasa Mahkemesince hukuksuz ret kararı verilmiş, sonrasında mutlak iletişimsizlik ve haber alamama hali de cezaevi idaresi ve yerel mahkeme kararlarıyla kesintisiz bir şekilde sürdürülmüştür.

18. Hukuki ve kanuni olmayan yasak ve kısıtlama kararları ile yaratılan haber alamama durumuna karşı Türkiye'de 29 farklı baroya kayıtlı 775 avukat, 10 Haziran-17 Haziran 2022 tarihleri arasında Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına ve İmralı Cezaevi İdaresine başvurularak avukat ziyaretlerinin biran önce gerçekleştirilmesine yönelik talepte bulunmuşlardır. İçlerinde baro başkanlarının da bulunduğu yüzlerce avukatın bu başvurusuna herhangi bir şekilde yanıt verilmemiştir.

19. Yıl boyunca müvekkillerin sağlık durumları, tutulma koşulları, hukuki durumları ve benzeri diğer boyutlar hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Tüm iç hukuk yollarının etkisiz olması nedeniyle süregelen mutlak iletişimsizlik ve haber alamama hali kaygıların daha da artmasına yol açmıştır. Bundan dolayı 29 Temmuz 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'ne tedbir talepli başvuruda bulunulmuştur.

20. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere 22 farklı ülkeden 350 avukat 14 Eylül 2022 tarihinde, Ortadoğu'dan 756 avukat da 19 Eylül 2022 tarihinde Adalet Bakanlığına başvuruda bulunarak İmralı Ada Hapishanesinde bulunan müvekkillerle görüşmek istemiş ve sürdürülmekte olan ihlal durumlarına son verilmesi talebinde bulunmuştur. Ancak bu talepler de yanıtız bırakılmıştır.

21. 28 Kasım 2022 tarihinde Adalet Bakanlığında; müvekkillerin içinde tutuldukları haber alamama haline derhal son verilerek fiziki temas sağlanması ve maruz kaldıkları hukuka aykırı izolasyon koşullarının iyileştirilmesi konusunda görüşme randevusu talep edilmiş ancak bugüne dek bir geri dönüş sağlanmamıştır.

22. CPT'nin İmralı Ada Hapishanesinde uygulanan hukuksuzlukların sona erdirilmesine yönelik tavsiyeleri, uygulanmak yerine 2022 yılı boyunca da hukuka aykırı karar ve uygulamalarla sistematik olarak boşa çıkarılmıştır.

23. CPT, 2013 ve sonrası tüm raporlarında avukat görüşmelerinin engellenmesinin iç mevzuata da aykırı politik karara dayalı olduğu yönünde tespitlerde bulunmuştu. (CPT 2013 raporu P.18 ve sonrası raporları). Yine aile görüşmelerini yasaklayan disiplin cezalarının aldatici nedenlere dayandığına yönelik tespiti de 2019 CPT raporunun 49. paragrafında yer almaktadır. Bu tespitlerle bağlantılı olarak aile ve avukat görüşmelerinin uygulamada etkin hale getirilmesi yönündeki tavsiyelere rağmen; aile ve avukat ziyaretlerinin engellenmesine yönelik hükümet, idare ve savcılık makamları ile İnfaz Hâkimliği, Ağır Ceza Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi tutumlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır.

24. 2022 yılında Avrupa Konseyi sınırları içerisinde işkence, insanlık dışı ve kötü muamele koşullarını önleme, tespit etme ve ortadan kaldırmakla sorumlu Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'ne (CPT) yıl boyunca dönemleri içeren **3** ayrı başvuruda bulunulmuştur. Bu başvurularda İmralı ada hapishanesinin tutulma koşullarının kötü muameleyi aştığı, ağırlaştırılmış müebbet infaz rejiminin, işkence yasağı ile ayrımcılık yasağına aykırı uygulamalarının sistematik bir şekilde devam ettiği, 25 Mart 2021 tarihinden itibaren ise müvekkillerden hiçbir haber alınamayarak "**incommunicado**" alıkoyma halinin daha da ağırlaştırılarak sürdürüldüğü ayrıntılı bilgilerle ortaya konulmuştur. Bu sebeplerle CPT'nin İmralı ada hapishanesini de facto ziyaret ederek gözlem ve incelemelerde bulunması, ziyaret yasaklarının son bulması ve tutulma koşullarının iyileştirilmesi amacıyla zorlayıcı tedbirlerin alınarak ilgili prosedürlerin işletilmesi taleplerinde bulunulmuştur.

25. CPT 20-29 Eylül 2022 tarihleri arasında İmralı Ada Hapishanesini ziyaret ettiğini açıklamış, müvekkillerin durumlarına ilişkin ise herhangi bir açıklama yapmamıştır. Konuyla ilgili CPT ile yüz yüze yapılan görüşmede ise müvekkillerin sağlık ve koşullarına yönelik sorularımız yanıtız bırakılmış ve bilgi vermeme tutumu sergilenmiştir.

Bu nedenlerle tarafımızca yapılan 31 Aralık 2022 tarihli son CPT başvurusunda, Komiteden son ziyarete ilişkin raporunu acilen kamuoyunun bilgisine sunması talep edilmiştir. Bu talep İşkenceyi Önleme Sözleşmesinin 10/2 maddesine dayandırılmıştır. Buna göre; "*İlgili Taraf işbirliği yapmadığı, ya da Komite'nin tavsiyeleri ışığında durumun iyileştirilmesini reddettiği takdirde, Komite, ilgili Tarafa görüşlerini bildirme imkanının verilmesini müteakip, üyelerinin üçte-iki çoğunluğu ile konu hakkında kamuya bir açıklama yapılmasına karar verebilir.*"

Keza CPT'nin geçmiş pratiğinde de "kamuoyuna açıklamada bulunduğu" birçok örnek vardır. Ancak buna rağmen CPT gözlemlerini paylaşma ihtimalini hükümetin onayına bağlama tutumu içerisinde girmiştir.

26. CPT'nin son ziyareti (20-29 Eylül 2022) öncesinde **09 Eylül 2022** tarihinde müvekkiller hakkında 3 aylık yeni bir aile görüş yasağı getiren disiplin cezası verilmiş, ziyaretin hemen sonrasında da **21 Ekim 2022** tarihinde 6 aylık yeni bir avukat yasağı kararı verilmiştir. CPT'nin önceki ziyaret ve raporlarındaki tespit ve tavsiyelerin uygulanmamasıyla birlikte değerlendirildiğinde, bu yaklaşım, CPT rapor ve gözlemlerinin ulusal mekanizmalarda dikkate alınmadığını ortaya koymaktadır.

27. Son olarak müvekkil Veysi Aktaş'ın babası Abit Aktaş, 20 Aralık 2022 tarihinde vefat

etmiştir. Bunun üzerine defin işlemlerine ve defin sonrası kurulacak taziyeye katılması için aynı gün Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına başvurulmuştur. 5275 sayılı yasanın 66/3. Maddesi, “*Hükümlüler altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm, ağır hastalık, salgın hastalık veya doğal afet hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhâl yararlandırılırlar.*” şeklindedir. Aynı kanunun mazeret izni başlıklı 94. maddesine göre ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılma hakkı bulunmaktadır. Ancak müvekkil Aktaş’ın defin ve taziye işlemlerine katılması sağlanmadığı gibi kanunen zorunlu kılınmasına rağmen ailesiyle telefon veya faks ile haberleşmesine de izin verilmemiştir. Tutulduğu koşullar altında babasının vefat ettiği bilgisine sahip olup olmadığını da bilememekteyiz. Böylesi insani durumlarda dahi “Incommunicado” mutlak iletişimsizlik haline ara verilmemiş, kesintisiz sürdürülmüştür.

28. Yukarıda açıklanan verilerle birlikte değerlendirildiğinde 2022 yılı, mutlak iletişimsizlik ve haber alamama yılı olmuştur.

V. İHLALLER

a) **İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlali**

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulamaz”

29. İşkence ve kötü muamele yasağının ortaya çıkmasındaki temel amaç, insan onurunun korunmasını sağlamak ve **her ne şartta olursa olsun insanın bedensel ve ruhsal bütünlüğünü korumaktır.** İşkence yasağı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere Evrensel İnsan Hakları bildirisinde, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinde ve daha birçok belgede düzenlidir. AİHS’in 3. maddesinin kapsamına; işkence yasağının yanı sıra insanlık dışı muamele, insanlık dışı ceza, aşağılayıcı muamele ve aşağılayıcı ceza da girmektedir. AİHM tarafından sıklıkla tekrarlandığı gibi 3. Madde **demokratik toplumların en temel değerlerinden** birini içermektedir. Bundan dolayı üye devletler bu hükme saygı duymalı ve bu hükmün yargı yetkisi sınırları içerisinde **etkin bir biçimde uygulanabilmesi için gerekli olan tüm önlemleri almalıdır.**

30. Her mahpusun hukuka uygun verilmiş bir mahkeme kararı ile özgürlüğünün elinden alınması dışında diğer tüm haklara sahip olması gerektiği AİHS Madde 1’de de ifade edildiği üzere evrensel temel insan hakları kriteridir. Mahpusluğun insan onuruna uygun, doğal asgari kısıtlılık koşullarını aşmayacak şekilde yürütülmesi gerekmektedir. **Ancak Sn. Öcalan ve diğer müvekkiller uzun yıllardır bu doğal sınırlamaları çok ağır bir şekilde aşan mutlak tecrit, mutlak iletişimsizlik ve haber alamama koşullarına maruz bırakılmışlardır. Mevcut mutlak tecrit ve haber alamama koşulları işkence yasağını ihlal etmekte, müvekkilleri, işkence ve insanlık dışı ceza ve muameleye maruz bırakmaktadır.**

31. Bununla birlikte İmralı ada hapisanesinde “yasal düzenleme” ile yürütülen ağırlaştırılmış infaz rejiminin bizatihi kendisi de insanlık dışı muamele yasağını ihlal etmektedir. Nitekim AİHM’nin 18 Mart 2014 tarihli **Öcalan No:2** kararı ile ağırlaştırılmış infaz rejiminin AİHS Madde 3’te yer verilen işkence yasağını ihlal eden koşullara sahip olduğuna hükmedilmiştir. Bu kararda ihlalin karar anında değil, yasal düzenlemenin yapıldığı andan itibaren doğduğuna işaret edilmiştir. **Yani İmralı ağırlaştırılmış infaz rejiminin başından bu yana bir işkence rejimi olduğu uluslararası nitelikte karar altına alınmıştır.**

b) **Haberleşme Hakkının İhlali**

“Herkes, haberleşme ve yazışmasına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.”

32. Özel ve aile hayatı gibi haberleşme hakkına da saygı gösterilmesini isteme hakkı, 5275 sayılı yasanın 25. maddesinde, Anayasa'nın 22. Maddesinde, AİHS'nin 8. Maddesinde ve Türkiye'nin taraf olduğu birçok uluslararası sözleşmede koruma altına alınmıştır. Haberleşme hakkı, her bireyin başkalarıyla ve dış dünyayla ilişki kurmak ve bu ilişkileri geliştirmek amacıyla başkalarına yaklaşma hakkını, yani “özel sosyal hayat” hakkını kapsamaktadır. Kişinin fiziksel, psikolojik veya manevi bütünlüğü, kişinin mahremiyeti ve kişinin kimliği ve özerkliği bu kapsama girmektedir. AİHS'nin 8. maddesiyle sağlanan güvenceyle öncelikle her bir bireyin kişiliğinin, herhangi bir dış müdahale olmadan, diğer insanlarla ilişkilerinde gelişmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Hapishane yetkililerinin aile üyeleri ve avukatları ile görüşmesini devam ettirmesi konusunda yardımcı olması, mahpusun aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hakkının önemli bir parçasıdır. Buna karşın **2022 yılında ziyaret hakları ellerinden alınan müvekkillerin telefon, mektup ve faks ile iletişim kurma hakları da kesintisiz bir şekilde engellenmeye devam etmiştir.**

c) Adil Yargılanma Hakkının İhlali

33. Adil yargılanma hakkı kapsamında savunma hakkı, müvekkillerin mahpusluğu boyunca devam etmektedir. Zira hapsedilenler, kişi özgürlüğü dışındaki haklar bakımından diğer bireylerle aynı şekilde hak öznesidir. Bu bağlamda AİHS'in 6/1. Maddesi doğrultusunda avukat ile görüşme hakkının hukuksal, sosyal ve yaşamsal birçok boyutla bağlı bulunmaktadır.

34. Sn. Öcalan ve diğer müvekkillerin Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde süren çok sayıda davaları bulunmaktadır. Yine ilgili başlıklarda anlatıldığı üzere üç ayda bir periyodik olarak disiplin yargılamalarına maruz bırakılmakta ve bu sürecin sonunda istisnasız olarak disiplin cezalarına tabi tutulmaktadırlar. Bununla birlikte tutulma koşulları ve maruz kaldıkları ağırlaştırılmış infaz rejiminden kaynaklanan ihlallerin ortadan kaldırılması için açılacak davaları yönünden avukat yardımından yararlanma, hukuki danışma ve avukat ile etkili hukuk yollarına başvuru hakları bulunmaktadır. Fakat İmralı'da avukat ziyaretleri yasaklandığı gibi sistematik olarak yaşatılan hak ihlallerine karşı yapılmak istenen hukuksal girişimler de yasa dışı bir şekilde engellenmektedir.

35. Başka bir ifade ile yasal, anayasal ve sözleşmelerde tanınan temel hak ve özgürlükleri ihlal edilen müvekkillerin avukatlarının görev, yetki ve sorumluluklarının yerine getirilmesi engellenerek savunma hakkı, adil yargılanma, mahkemeye erişim ve başvuru hakkı gibi tüm hakları, idari ve yargı birlikteliğiyle topyekün olarak iptal edilmektedir. Bu çerçevede gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerde gerekse de Türkiye Cumhuriyeti ulusal mevzuatında müvekkillerimizin mutlak iletişimsizlik koşullarında tutulmalarına dayanak oluşturan bir düzenleme bulunmamaktadır.

d) Etkili Başvuru Yolunun Bulunmaması

36. Müvekkillerin uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan haklarını tümüyle ortadan kaldıran *incommunicado* durumuna karşı etkili bir mekanizma söz konusu değildir. Bursa İnfaz Hakimliği, Bursa Ağır Ceza Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesince verilen kararların tamamı olumsuzdur. Başvuruların tümü bu merciler tarafından reddedilmektedir. 2005 ile 2022 yılları arasında ortaya çıkan istatistiki sonuçlar, yargı mercilerinin İmralı Cezaevini konu alan başvurular açısından etkili bir hukuk yolu olmadığını göstermektedir.

37. 2005 yılından 2022 yılının ortasına dek İmralı Cezaevindeki müvekkil Öcalan ve diğer müvekkil mahpuslar adına yapıldığını Bursa İnfaz Hâkimliğine yapılmış (tespit edilebilen) başvuru sayısı en az 164'tür. Sadece bir başvuru (Başvurucu Veysi Aktaş'a ait başvuru) kabul edilmiştir. Müvekkil Öcalan açısından 2005'ten bu yana İnfaz Hâkimliğinde sonuç alan, kabul gören ya da kısmen kabul gören başvuru sayısı 0'dır. Son haber alamama tarihinden (25 Mart 2021) bu yana İnfaz Hâkimliğine yapılmış tüm başvurular reddedilmiş, itiraz mercii Ağır Ceza Mahkemesince de onanmıştır. Bursa İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemeleri, mutlak iletişimsizlik açısından hukuksal olmayan keyfi kararların odağı haline gelmiştir. Bu durum müvekkilleri hükümet-idare-yargı ortaklığıyla sistematik olarak hukuksal bir karmaşaya çekerken, avukatlarıyla görüşme ya da kendini avukatla temsil etme olanağını da ortadan kaldırmıştır. Böylece müvekkiller açısından hukuksal bir kördüğüm yaratılmıştır. Bu yıl içinde Anayasa Mahkemesine taşınan başvurularda da olumlu herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Kaldı ki 2015 yılından bu yana çok sayıda bireysel başvuru karara bağlanmayarak, zamana yayılarak etkisiz kılınmaktadır. AYM bireysel başvuru yolu dış dünya ile bağları tümüyle koparılmış olan müvekkillerin içinde tutuldukları mutlak tecrit koşullarını ortadan kaldıracak bir işlerliğe sahip değildir.

38. İmralı'da sürdürülen ağır insan hakları ile ilgili olarak 2022 yılında yerel düzeyde yapılan başvurular dışında yüksek mahkeme niteliğinde Anayasa Mahkemesi'ne üç, BM İnsan Hakları Komitesine de bir bireysel başvuruda bulunulmuştur. Yine AİHM'e birçok başvuru yapılmıştır. Bu başvurularla birlikte bugün her 4 müvekkilimiz adına toplamda **Anayasa Mahkemesi'nde 82 bireysel başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde 12 başvuru** ve son olarak **BM İnsan Hakları Komitesinde 1 başvuru** derdest durumdadır.

e) Ağırlaştırılmış Müebbet İnfaz Rejimi

39. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infaz rejimi 5275 sayılı yasanın 25. Maddesi ile 107. Maddesinde düzenlenmiştir. Hapis cezasının kişinin hayatı boyunca devam edeceği ve hiçbir şekilde ara verilmeyeceği belirtilmektedir. Ayrıca bu düzenlemelere göre kişi hapisshanede olduğu süre boyunca temel hak ve özgürlüklerden de minimum düzeyde yararlanabilmektedir. AİHM ise 18 Mart 2014 tarihli *Öcalan No.2* kararında bu yasal düzenlemelerin insanlık dışı muamele yasağına aykırı olduğuna hükmetmiş ve hukuka uygun hale getirilmesi için mevzuatın değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

40. AİHM'in *Öcalan No.2* kararının yerine getirilmesi için 01.10.2021 tarihinde Bursa İnfaz Hâkimliğine başvuruda bulunulmuştur. Mahkemeden, koşullu salıverilme önünde engel teşkil eden 5275 sayılı yasanın 107/16 maddesi ile 3713 sayılı yasanın 17/4 madde hükümlerinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılması talep edilmiştir. Ayrıca AİHM kararının da tespit ettiği üzere Sn. Öcalan'ın 23 yıl boyunca işkence yasağına aykırı koşullarda tutulmuş olması, tutukluluğunun da sosyal, siyasal ve hukuksal açıdan daha fazla uzatılmadan sonlandırılarak özgürlüğüne kavuşmasının sağlanması talep edilmiştir. Ancak İnfaz Hâkimliği, AİHM'in ihlal tespitleri ile karar içerisindeki değerlendirmeleri görmezden gelerek başvuruyu ret etmiştir. Bu karara yapılan itiraz da Bursa Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir. Bunun üzerine aynı taleplerle 03.12.2021 tarihinde Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmıştır.

41. AİHM, ölünceye kadar hapis biçimindeki ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının işkence yasağını ihlal ettiğine yönelik *Öcalan No.2* kararından sonra *Kaytan/Türkiye, Gurban/Türkiye* ve *Boltan/Türkiye* başvurularında da ihlal kararları vermiştir.

42. Bunun üzerine dört dosya **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi**'nde izleme sürecine alınmış ancak Türkiye karara uymamasına rağmen Komite tarafından 7 yıl boyunca gündeme getirilmemiştir. Büromuz tarafından belirli aralıklarla ilgili AİHM kararlarının uygulanmadığı gerekçesiyle yapılan beş bildirim (2016,2017, 2018, 2021 ve 2022'de) ile 2021 yılında Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, İnsan Hakları Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Toplumsal Hukuk Araştırmaları Vakfı'nın yapmış olduğu bildirimler sonrasında Komite, her dört kararı gündemine almaya karar vermiştir.

43. Söz konusu karardaki ihlallerin ortadan kaldırılmasını sağlama sorumluluğu olan **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi** 30 Kasım-2 Aralık 2021 tarihli toplantı ara kararlarında, mevcut işkence yasağı ihlalinin devam ettiğini, Türkiye'nin konuyla ilgili mevcut bilgileri paylaşmadığını, kararın gereğini yerine getirmediğini yeniden tespit etmiştir. Bu tespitlerle birlikte ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının belirli bir asgari sürenin ardından gözden geçirilmesine dair inceleme mekanizması için yasal ve diğer yeterli tedbirlerin gecikmeksizin yerine getirilmesi gerektiğini belirtmiş ve atılması gereken adımlarla ilgili olarak da Türkiye'nin Eylül 2022 tarihine kadar Komiteyi bilgilendirmesi talep edilmiştir.

44. Türkiye ise verilen süre zarfında ara kararlarda talep edilen bilgileri ve istatistiki verileri bugüne dek paylaşmaktan imtina etmiştir. Sürenin bitimi ardından Hükümet tarafından 13 Ekim 2022 tarihli güncellenmiş eylem planı sunulmuştur. Bu eylem planında ise ölüncüye kadar ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası rejimi savunulmuş ve mevzuatta değişikliğe gitme niyet ve planlamasının bulunmadığı açığa çıkmıştır. Başka bir deyişle AİHM kararlarına uymayacağını ilan etmiştir. Fakat hal böyle iken Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Türkiye'ye yönelik izleme sürecini hızlandırmaması, 2022 yılı son toplantısı ile 2023 toplantı takviminde karara yer verilmemiş olması, Komite denetiminin etkililiği konusunda şüphe yaratmaktadır.

VI. TESPİT VE SONUÇLAR

1- Türkiye'nin egemenlik sınırları içerisinde, Marmara Denizinde bulunan İmralı Adasında yer alan İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu her ne kadar Adalet Bakanlığı'na bağlı görünse de gerçekte olağanüstü kriz mekanizması tarafından yönetilmektedir. Bu mekanizmanın politik kararları İmralı özelinde belirleyici olmuş ve olmaya devam etmektedir. İmralı'ya özgü sistem ile yürütülen tüm hukuk, anayasa ve yasa dışı uygulamalar, sürekli "kriz hali", "tehlikeli kişi", "terör", "yüksek güvenlik" "olağanüstü hal" gibi soyut söylemlerle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu türden genel-soyut ibarelerle müvekkillerin, uluslararası sözleşmelerden, anayasa ve yasalardan kaynaklı tüm temel hak ve özgürlükleri sistematik olarak ihlal edilmiş, yok sayılmış ve 2015 sonrası mutlak tecrit politikasıyla tümüyle ortadan kaldırılmıştır.

2- 2016 yılında ilan edilen OHAL sürecine kadar, aile ve avukat görüşlerinin engellenmesi ve kısıtlanmasında "hava muhalefeti" ve "koster arızası" şeklindeki inandırıcı olmayan politik kararlar gerekçe olarak ileri sürülmüştür. 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren ise Bursa 1. İnfaz hâkimliği üzerinden, OHAL ilanı ile eş güdümlü şekilde "olağanüstü hal" gerekçesiyle müvekkillerin ziyaret, telefon, iletişim vd. tüm temel insan haklarını süresiz bir şekilde rafa kaldıran bir karara imza atılmıştır. Böylelikle inandırıcı olmadığı CPT raporları ile de tespit edilen "hava muhalefeti" ve "koster arızası" gibi gerekçeler dönemi kapanmış, yerini hukuki, yasal ve maddi temele dayanmayan, mutlak tecrit politikasına yeni bir kılıf üretmeye odaklanan "mahkeme kararları" dönemine bırakmıştır.

3- 2018 yılında olağanüstü hal kaldırılmasına rağmen müvekkillerin Anayasa’da, uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda tanınan avukatları ile görüşme hakları, aile bireyleri ile görüşme hakları, telefon ile görüşme hakları ve dış dünya ile mektup, faks ve her türlü iletişim araçlarıyla haberleşme haklarına yönelik yasaklamalar devam etmiştir. Periyodik ve sistematik olarak üç ayda bir yinelenen disiplin cezaları ile aile ziyaret hakları ihlal edilirken, altı ayda bir yinelenen mahkeme kararları ile de avukat görüş hakları, telefon ile iletişim kurma hakları ihlal edilmiştir. Bu fabrikasyon kararların 2022’de de asgari iletişim dahi ortadan kaldıracak biçimde bir arada uygulanması *incommunicado* tutulma halinin kanıtları olmuştur. Bu haliyle geçmiş dönem gibi 2022 yılı da hukuki güvenliğin ve hukuki öngörülebilirliğin olmadığı, aynı zamanda hukuki denetleme mekanizmalarının işlevsiz olduğu, mutlak tecridin derinleştirildiği bir yıl olmuştur.

4- 25 Mart 2021 tarihinden bugüne değin ise müvekkillerden hiçbir şekilde haber alınmamış, dış dünya ile olan tüm bağları koparılmıştır. 2022 yılına bu temelde girilmiş ve yıl boyunca müvekkillerin aile ve avukatlarının bütün başvuruları sonuçsuz bırakılmış, hiçbir ziyarete izin verilmemiştir. Bütün başvurulara rağmen *incommunicado* tutulma hali kesintisiz sürdürüldüğünden **2022 yılı tümüyle mutlak iletişimsizlik ve haber alamama yılı olmuştur.**

5- Ölüncüye kadar ağırlaştırılmış hapis rejiminin AİHM 18 Mart 2014 Öcalan No:2 kararıyla da başından bu yana bir işkence rejimi olduğu kanıtlanmış bir durumdur. Aynı kararda tecrit uygulamalarının da işkence yaşağını ihlal ettiği tespit edilmiş ve giderilmesi tavsiye edilmiştir. Buna rağmen tecrit koşulları daha da ağırlaştırılmış ve 2015’ten itibaren mutlak tecrit düzeyine vardırılmıştır. Buna göre müvekkillerimiz Sn. Abdullah Öcalan 24 yıldır, Sn. Konar, Sn. Aktaş ve Sn. Yıldırım da bu sisteme dâhil edildikleri Mart 2015 tarihinden beri 8 yıldır en ağır insanlık dışı uygulamalara maruz bırakılmışlardır. 2022 yılı boyunca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. maddesinde düzenlenen işkence yasağı, 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, 8. maddesinde düzenlenen aile ve özel hayata saygı ile haberleşme hakkı, 13. maddesinde düzenlenen etkili başvuru yolu, 14. Maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağı ile hak ve özgürlüklerin amaç dışı kısıtlanmasını yasaklayan 18. maddesi bir bütün olarak hükümet-idare-yargı ortaklığıyla sistematik ve sürekli şekilde ihlal edilmiştir.

6- Başta Sn. Öcalan olmak üzere İmralı ada hapisanesinde bulunan Müvekkillere uygulanan rejim, tüm ülke geneline yayılan bir hukuksuzluk politikası olmuştur. Türkiye’de hukuk ve demokrasi dışı bir yaşamın inşa edilmesi ile Anayasa, AİHS ve diğer hukuksal bağların yok sayıldığı İmralı Tecrit Sistemi arasındaki paralelliği görmek zor değildir. İmralı kapılarının açıldığı ve Sn. Öcalan’ın demokratik çözüm ve barış rolünü oynamasına olanak tanındığı, toplum ile diyalog kurabildiği zamanlar bütün Türkiye halklarına umut veren, nefes aldırın, ülkede demokratik gelişmelerin, ekonomik kalkınmanın, toplumsal barış ve huzurun yaşandığı zamanlar olmuştur. Tüm ülkede yaşanan deneyimler şunu çok iyi göstermiştir ki; ne zaman Kürt meselesine yaklaşım konusunda güvenlik politikaları ön plana çıkarılmışsa İmralı ada hapisanesinde uygulanan tecrit de bu politikalara paralel bir şekilde derinleştirilmiştir. Özellikle son sekiz yıl bunun en ağır dönemi olmuştur. İmralı’da mutlak haber alamama durumu ve her türlü temasın engellenmesi ile ülkede derinleşen sosyal, kültürel, siyasal, hukuksal, ekonomik vb. boyutlarda çoklu kriz ve bunalım hali arasında diyalektik bir ilişki bulunmaktadır.

7- Yirmi dört yıllık tecrit; 2015 sonrası mutlak tecrit ve 2021 sonrası başlatılan ve 2022

yılında derinleştirilen mutlak iletişimsizlik ve haber alamama uygulamaları, Kürt sorununa yaklaşımda hukukun lağvedilmesi ile demokratik siyasi seçeneğin devre dışı bırakılması, zor seçeneğinin, savaş ve şiddetin esas alınması anlamına gelmektedir. Bu seçenek, demokratik çözüm ve barış için diyalog ve müzakereye karşı çıkan, çözümsüzlük ve kutuplaştırma siyasetinden, savaştan ve ranttan beslenen kesimlerin politikalarıdır. Ki bunun yarattığı olumsuz sonuçlar, ülkeyi çoklu krizlere sürükleyen bir noktaya getirmiştir. Bu çok yönlü kriz halinin aşılmasının yolu Kürt sorununda demokratik çözüm seçeneğinin yeniden güncellenmesi İmralı tecrit sisteminin lağvedilerek Sayın Öcalan'ın demokratik çözüm ve barışçıl rolünün gereğini yerine getirmesine olanak tanınmasından geçmektedir.

8- 24 yılını geride bırakan İmralı süreci boyunca Sn. Öcalan, Kürt meselesinde demokratik, anayasal ve barışçıl bir çözümden yana olduğunu her seferinde deklare etmiş, İmralı konumunu böyle belirlemiştir. Bu temelde yirmi beşinci yılına giren İmralı süreci boyunca olanak tanınan her dönemde diyalog ve çözüm karşılı güclere karşı, göz ardı edilemeyecek bir barış ve yaşatma siyasetini inşa ederek tarihsel rolünü oynamıştır. Son olarak kısmen kendini ifade edebildiği 2019 yılındaki görüşmelerde ifade ettiği prensipler, toplumsal sorunlara yapıcı çözüm önerileri bir kez daha bu durumu kanıtlamıştır.

9- Sonuç olarak İmralı hapisanesinde tecrit ve işkence politikası terk edilmeli, evrensel hukuk ilkeleri tanınmalı, aile ve avukat ziyaretlerinin önü derhal açılmalı, kendilerinden haber alınması sağlanmalı, sağlık, özgürlük ve güvenlik koşulları güvenceye alınmalıdır.

ASRIN HUKUK BÜROSU